

NORGES HØYESTERETT

Den 17. oktober 2018 avsa Høyesterett bestående av dommerne Indreberg, Kallerud, Arntzen, Falch og Bergh dom i

HR-2018-1987-A, (sak nr. 18-130989STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Øystein Storrvik)

mot

Påtalemyndigheten (førstestatsadvokat Terje Nybøe)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bergh**: Saken gjelder straffutmåling for oppbevaring av narkotika. Det er blant annet spørsmål om lagmannsrettens bruk av bestemmelsen i straffeprosessloven § 344.
- (2) Oslo tingrett avsa 4. desember 2017 dom i tilståelsessak med slik domsslutning:

"A, født 00.00.1972, dømmes for overtredelse av straffeloven (2005) § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd til fengsel i 3 – tre – år og 6 – seks – måneder, jf. straffeloven 2005 § 79 bokstav a.

Varetekt kommer til fradrag med 70 – sytti – dager jf. straffeloven 2005 § 83."
- (3) Domfellelsen gjelder oppbevaring av til sammen 598 gram heroin, 20 gram hasj og 2 339 gram khat. Heroinen hadde normal styrkegrad. A ble stoppet på gaten i Oslo 18. desember 2015 og hadde da 152 gram heroin på seg. Den øvrige narkotikaen ble funnet hjemme hos ham samme dag.
- (4) A anket straffutmålingen til lagmannsretten. Ved Borgarting lagmannsretts dom 30. mai 2018 ble anken forkastet.

- (5) A har anket videre til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen. Det er særlig gjort gjeldende at lagmannsretten har gjort feil ved fastsettelsen av fradrag i straffen for lang saksbehandlingstid. Under henvisning til straffeprosessloven § 344 forkastet lagmannsretten anken fra A til tross for at retten uttaler at fradraget som tingretten ga, "kanskje [er] noe lavt".
- (6) Påtalemyndigheten har sluttet seg til at lagmannsrettens anvendelse av straffeprosessloven § 344 er uriktig, men mener at straffen likevel er riktig fastsatt.
- (7) *Jeg er kommet til at anken fører frem slik at straffen settes noe ned.*
- (8) Det grunnleggende for straffutmålingen er oppbevaringen av ca. 600 gram heroin. Når det dreier seg om et så stort kvantum heroin, får oppbevaringen av mindre mengder hasj og khat liten betydning for den samlede straffen.
- (9) Lagmannsretten har, som tingretten, tatt utgangspunkt i en straff på fengsel i opp mot fem år. Etter mitt syn vil riktig utgangspunkt være fengsel i omkring fem år. Veiledning for nivået finnes blant annet i Rt-2005-593 og Rt-2012-193. Jeg legger vekt på at As rolle var mer enn ren oppbevaring av heroinen. Han hadde påtatt seg et oppdrag mot betaling, som også omfattet deling av heroinen i flere mindre partier. Oppbevaringen skjedde dermed med profitt hensikt, og virksomheten inngikk som ledd i en organisert omsetningsvirksomhet.
- (10) Tingretten ga videre en reduksjon i straffen på opp mot 20 prosent som følge av As tilståelse og opplysninger til politiet om andre involverte, jf. straffeloven § 78 bokstav f. Lagmannsretten ga uttrykk for at dette "ialfall ikke [er] for lavt". Etter mitt syn er det grunnlag for en reduksjon på opp mot 20 prosent. Dette gjelder selv om tilståelsen ikke var avgjørende for oppklaringen av saken mot A og dermed i første rekke har hatt prosessøkonomisk betydning.
- (11) A har forklart seg utfyllende om sin rolle og har også oppgitt navn på to andre involverte personer, herunder den personen som var eier av stoffet, og som A utførte oppbevaringen for. Et slikt samarbeid med politiet må tillegges vekt selv om opplysningene ikke direkte har ledet til strafforfølgning mot andre personer. Det som nevnes uttrykkelig i bestemmelsen i straffeloven § 78 bokstav f om formildende omstendigheter, er riktignok at siktede "i vesentlige grad [har] bidratt til oppklaring av andre lovbrudd". Bestemmelsen er imidlertid ikke uttømmende, og også opplysninger til politiet som ikke direkte leder til strafforfølgning mot andre, vil etter omstendighetene kunne tillegges vekt i formildende retning.
- (12) Med utgangspunktet på fengsel i fem år, vil en reduksjon på 20 prosent for tilståelse og samarbeid med politiet lede til en straff på fengsel i fire år.
- (13) Det må imidlertid også gjøres reduksjon i straffen for lang saksbehandlingstid, jf. straffeloven § 78 bokstav e. De straffbare forholdene ble avdekket 18. desember 2015. Ut fra omstendighetene og As tilståelse var det ikke behov for noen omfattende etterforskning knyttet til hans forhold. Partene er enige om at det var en inaktiv periode – liggetid – i saken fra våren/sommeren 2016 til siktelsen ble tatt ut 9. november 2017,

dvs. en periode på nærmere ett og et halvt år. Det er opplyst at dette blant annet skyldtes en feilkoding av saken.

- (14) En slik liggetid innebærer brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1, jf. storkammerdommen HR-2016-225-S avsnitt 31 til 33. Dette må kompenseres ved en reduksjon i straffen, jf. blant annet denne dommen avsnitt 26 til 29. Jeg bemerker at utover den konstaterte liggetiden har fremdriften i denne saken vært tilfredsstillende.
- (15) Tingretten gjorde i sin dom et fradrag på seks måneder i fengselsstraffen for liggetiden. Lagmannsretten uttaler om dette:

"Etter lagmannsrettens syn er tingrettens fradrag på seks måneders fengsel for liggetiden og behandlingstiden kanskje noe lavt, men likevel ikke vesentlig for lavt.

Etter en samlet vurdering er det etter lagmannsrettens syn ikke noe åpenbart misforhold mellom de straffbare handlinger og den utmålte straffen på fengsel i tre år og seks måneder. Anken skal da forkastes, jf. straffeprosessloven § 344."

- (16) Straffeprosessloven § 344 lyder slik:

"Blir lovanvendelsen opprettholdt, skal retten ikke endre den utmålte straff, med mindre den finner at det er et åpenbart misforhold mellom den straffbare handling og straffen."

- (17) Bestemmelsens bakgrunn og innhold er beskrevet og drøftet i Høyesteretts dom HR-2016-1803-A. I avsnitt 11 og 12 uttaler førstvoterende:

"Lovens ord er i og for seg skarpe og klare. Men det er ikke tvil om at Høyesterett i lang tid har forholdt seg til § 344 mer som en veiledende retningslinje enn som en kompetansebegrensning. Høyesteretts utgangspunkt er etter hvert blitt at det skal fastsettes en riktig straff, selv om dette skulle innebære til dels nokså små justeringer. Fra nyere tid nevner jeg, som eksempler, Rt-2004-327, Rt-2006-164, Rt-2008-27, Rt-2010-1391 og HR-2016-1422-A. Men det vil fremdeles likevel være situasjoner der Høyesterett bør være mer tilbakeholden, for eksempel ved vurderinger der umiddelbar bevisførsel må antas å ha særlig verdi. Da slår prinsippet i § 344 inn, og tilsier at lagmannsrettens vurdering på de aktuelle punktene ikke uten videre fravikes.

Forklaringen på at praksis etter hvert har fjernet seg fra den ordning som ordlyden isolert sett legger opp til, ligger i Høyesteretts funksjon som prejudikatdomstol, slik denne på strafferettens område er utviklet etter to-instansreformen: Høyesterett skal, gjennom veiledning om straffenivået og om vektingen av ulike straffutmålingsmomenter, bidra til en enhetlig straffutmålingspraksis i hele landet. Dette ivaretas best dersom Høyesterett, så langt det foreligger et forsvarlig grunnlag, uhindret av tidligere instansers straffutmåling fastsetter den straffen Høyesterett mener er den riktige."

- (18) I avsnitt 15 uttaler førstvoterende at det ikke er "forskjeller i Høyesteretts og lagmannsrettens arbeidsmåte som med avgjørende tyngde tilsier at § 344 har en annen virkning for lagmannsrettene enn for Høyesterett".
- (19) Det rettslige utgangspunktet er etter dette at ankeinstansen uavhengig av straffeprosessloven § 344 skal fastsette en riktig straff selv om dette skulle innebære bare en mindre justering av underinstansens straffutmåling, jf. også HR-2018-1660-A avsnitt 71. Ved fastsettelse av straff på grunnlag av en ankeforhandling der straffutmålingen har vært behandlet, kan § 344 bare gi ankeinstansen grunnlag for tilbakeholdenhet så langt det

gjelder omstendigheter som den underordnede domstolen har hatt bedre grunnlag for å vurdere enn det ankedomstolen har.

- (20) I denne saken har lagmannsretten gjennomført ankeforhandling etter As anke over straffutmålingen. Tidsbruken og de øvrige omstendighetene i saken har vært gjenstand for bevisførsel på vanlig måte. Det var da ikke riktig når lagmannsretten under henvisning til straffeprosessloven § 344 unnlot å ta stilling til hvor stort fradrag i straffen som skulle gjøres som følge av lang saksbehandlingstid.
- (21) Jeg tilføyer at det i dette tilfellet er tale om å fastsette fradrag som følge av et konstatert brudd på EMK artikkel 6 nr. 1. Vilkårene for at en straffereduksjon skal innebære reparasjon av konvensjonsbruddet følger av Den europeiske menneskerettsdomstolens praksis og er beskrevet i HR-2016-225-S. Som angitt i dommen avsnitt 29 kreves det "at den for lange saksbehandlingstiden uttrykkelig og målbart har ledet til en reduksjon av straffen". Også dette tilsier at lagmannsretten, uavhengig av straffeprosessloven § 344, ved avgjørelsen av straffutmålingen etter ankeforhandling tar stilling til og fastsetter hvor stor reduksjonen skal være.
- (22) Jeg ser så på hvor stort fradrag som bør gjøres i straffen på grunn av liggetiden i dette tilfellet. Det avgjørende vil være en forholdsmessighetsvurdering, der lengden på forsinkelsen står sentralt, se HR-2016-225-S avsnitt 48. Det vil også ha betydning hvor belastende forsinkelsen har vært for den tiltalte. Det er ikke holdepunkter for at ventetiden har vært uvanlig tyngende for A.
- (23) I HR 2017-1072-A avsnitt 22 er det gitt eksempler fra Høyesteretts praksis på den konkrete fastsettelsen av fradraget for langs saksbehandlingstid. Jeg er kommet til at fradraget i dette tilfellet bør settes til ni måneder. Straffen blir da fengsel i tre år og tre måneder.
- (24) Jeg stemmer for denne

DOM :

I tingrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 3 – tre – år og 3 – tre – måneder.

- (25) Dommer **Falch:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (26) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (27) Dommer **Arntzen:** Likeså.
- (28) Dommer **Indreberg:** Likeså.

(29) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I tingrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 3 – tre – år og 3 – tre – måneder.

Riktig utskrift bekreftes: